

place in a certain categorial hierarchy. An adjectival component of *Adj+N* syntactic pattern is predetermined by the noun valence and is mainly expressed by a root or derived adjective that correlates with *Qualitative*, *Locative*, *Correlative*, and *Quantitative*. *Adj+N* syntactic pattern of English entomonyms can be complicated on the structural level with the help of an adjectival or substantival component adding to the adjective.

Key words: entonym, nomenclature, cognitive onomasiological analysis, onomasiological structure, proposition, nucleus of syntactic pattern.

УДК 811.161.2'373

А. А. Таран

НОВІ СКЛАДЕНІ НОМІНАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті обґрунтовано науково-теоретичні засади вивчення тенденцій розвитку сучасної української літературної мови. Тенденцію розвитку лексики слідом за німецьким дослідником динаміки сучасних слов'янських мов К. Гутшмідтом трактуємо як характер спрямування мовних процесів або змін, що відбуваються у формі закріплення інновацій чи усунення застарілих мовних одиниць, конструкцій, норм. З'ясовано, що розвиток мовної системи визначається взаємодією двох тенденцій її функціонування: тенденції деталізації номінації, симетрії між формою і змістом та тенденції економії мовних засобів, синкретизму семантики номінації, асиметрії її форми та змісту. Висвітлено вияви тенденції деталізації семантики номінації, відображеної у функціонуванні складених найменувань, для яких характерна аналітична форма вираження. Проаналізовано парадигматичні, епідигматичні і синтагматичні відношення груп складених найменувань на позначення різних напрямів моди.

З'ясовано, що активізацію понять моди в когнітивній і мовній свідомості сучасних українців спричинено істотними змінами в житті суспільства, широкими можливостями задоволення різних смаків людей щодо їхньої зовнішності, вбрання. З огляду на активне розроблення в сучасній українській мові понять моди, стилю життя, дизайну, догляду людини за зовнішністю і здоров'ям, пов'язаних із ними сфер виробництва і послуг населенню, формується розгалужена шкала номінацій, що виражають різні аспекти її ознаки цих понять.

Ключові слова: мовна динаміка, неологія, тенденції розвитку мови, тенденція деталізації, епідигматика, синтагматика, парадигматика, складені номінації.

Постановка проблеми. Динаміка мовної системи певною мірою спрогнозована взаємодією, а то й протидією двох тенденцій її функціонування та розвитку: прозорості й аналітичності (деталізації) номінації, симетрії між формою і змістом та тенденції економії мовних засобів, синкретизму семантики номінації, асиметрії її форми та змісту [6, с. 6–7]. Дія цих тенденцій є різноспрямованою: перша призводить до розростання вербальної матерії за рахунок постійного надходження нових мовних знаків; друга, використовуючи результати першої, навпаки, утримує вербальну систему в стані рівноваги, охороняючи її від надмірної громіздкості шляхом селекції мовних засобів, «санації» номінаційного корпусу мови, оптимізації використання вже наявних знаків. Основна мета дії тенденції мовної економії, на думку Г. П. Нещименко, полягає у встановленні оптимальної відповідності між номінаційним корпусом і нагальними інформаційно-комунікативними потребами соціуму [8, с. 288].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Е. Косеріу зазначає: «Мова функціонує не тому, що вона система, а, навпаки, вона є системою, щоб виконувати свою функцію і відповідати певній меті... Мова змінюється саме тому, що вона не є чимось готовим, а безперервно створюється під час мовної діяльності. Іншими словами, мова змінюється тому, що нею говорять, тому що вона існує лише як техніка і сукупність закономірностей мовлення» [7, с. 18]. Отже, мова є сутністю водночас динамічною, змінюваною і статичною, стабільною. Постійна динаміка мови зумовлена як необхідністю мовного освоєння дійсності людиною, так і прагненням людини зробити своє повідомлення більш інформативним.

Тенденцію розвитку лексики слідом за німецьким дослідником динаміки сучасних слов'янських мов К. Гутшмідтом трактуємо як характер «спрямування мовних процесів або змін, що відбуваються у формі закріплення інновацій чи усунення застарілих мовних одиниць, конструкцій, норм» [2, с. 17], інакше кажучи, як перевагу у вияві тих чи тих мовних змін, стійкості певних типів інновацій. Чеський дослідник Й. Корженський стосовно часової осі розвитку мови,

передусім її лексикону, пропонує розрізняти такі зміни: 1) сьогочасні, спостережувані в момент аналізу певного мовного явища; 2) властиві короткому відрізку часу, ознакою яких є збереження варіантності окремих мовних одиниць; 3) характерні для тривалого часового відрізка і позначені заміною певних конструкцій, поширенням інновацій на різні стильові сфери та типи текстів, втратою новизни таких змін, а отже, їхнім усталенням у мові тощо [9, с. 29].

Очевидно, має рацію І. Онхайзер, зазначаючи, що поняття «тенденція» як *tertium comparationis* є зручним не лише за ступенем його відсторонення від конкретних мовних фактів або фактів конкретної мови, а й за своєю процедурною гнучкістю, оскільки його застосування дає змогу уникати накладання схеми опису однієї мови на іншу, нівелювати характерологію і виявляти типологію мовних змін [10, с. 22]. Із цього погляду оригінальним є міркування Є. А. Карпіловської, яка звернула увагу на те, що поняття тенденції виявляється зручним і для опису різноспрямованих процесів розвитку в межах системи однієї мови, зокрема тенденцій змін у її лексиконі: «У межах певних тенденцій можна з'ясувати ... співіснування в лексиконі варіантних номінацій, конкурентоздатність їхніх типів та чинники, що забезпечують їхню рівновагу в лексиконі, стійкість у мовній діяльності суспільства» [4, с. 3].

Визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми або напрямів дослідження. У словотворенні української мови, як і в усіх слов'янських, продуктивно утворюються складені найменування, для яких характерна аналітична форма вираження. Тому динамічні процеси в сучасному українському лексиконі потребують системного опису виявів тенденції деталізації номінацій.

Мета статті – проаналізувати тенденцію деталізації семантики номінації, відображену у функціонуванні описових найменувань.

Виклад основного матеріалу. Важливим чинником стабільності й динамічного розвитку словотвірної системи мови є взаємодія однослівних і кількаслівних номінацій, а також простих (однокореневих) і складних (кількакореневих) слів. Сьогодні спостерігаємо протилежну до тенденції економії тенденцію аналітичності семантики номінацій, їхню іншу аспектуалізацію, семантико-функціональну диференціацію номінацій, пор.: *спікер і голова парламенту: Голова Верховної Ради, мерія і міська держадміністрація, електронні : онлайнкові : цифрові ЗМІ : інтернет-ЗМІ і медії : медія : media / мас-медія : мас-медії : мас-медія* тощо.

Фіксуємо цікаві групи складених найменувань на позначення різних гілок моди. Ще у 1950-х рр. висока мода диктувала стилі, які потім копіювала масова мода, активно розвивалося й виробництво готового одягу. На сьогодні дедалі активнішим стає поняття *прет-а-порте* (франц. *prêt-à-porter* – «одяг для носіння», «готовий одяг для масового споживача»), що в системі мови та мовній практиці розходить за різними семантичними нішами, сферами вживання із синонімами *готовий одяг / масове пошиття : «масові» варіанти : масовий одяг / одяг на щодень / друга лінія* (як протиставлення *першій лінії, ексклюзивному одягу*). Активізацію цього поняття в когнітивній і мовній свідомості сучасних українців спричинено істотними змінами в житті суспільства, широкими можливостями задоволення різних смаків людей щодо їхньої зовнішності, вбрання. З огляду на активне розроблення в сучасній українській мові понять моди, стилю життя, дизайну, догляду людини за зовнішністю і здоров'ям, пов'язаних із ними сфер виробництва і послуг населенню, формується розгалужена шкала номінацій, що виражають різні аспекти й ознаки цих понять, напр.: *Він [фешн-фотограф Теренс Донован] підкреслив відмінність між модою «прет-а-порте» і високою модою* (ГПУ, 22.11.2013); *Мабуть, вимоги часу такі даються знаки, і висока мода помалу дрейфує у бік прет-а-порте, тобто моди на щодень* (ВЗ, 24.01.2008). Цей галицизм уживається в ЗМІ і в неадаптованій формі, напр.: *«Родзинкою» фешн-вечірок стане візит французького модельєра Кристофа Ле Бо, який представить дві колекції: pret-a-porter (3 квітня) і колекцію весільних суконь (4 квітня)* (ВЗ, 02.04.2009). Фіксуємо номінацію в неадаптованій формі: *Вчора в рамках Тижня моди в Мілані відбувся показ нової колекції ready-to-wear Prada* (ГПУ, 27.02.2015). На базі запозичення з'являються гіпоніми *прет-а-порте де люкс : готовий одяг класу люкс*, що асоціюється з кращою якістю такого одягу для масового споживача (покупця, замовника) та ідеями моделей одягу, напр.: *Сьогодні ввечері... українські модники побачать унікальні сукні в номінаціях «прет-а-порте-де-люкс» (готовий одяг класу люкс) та «фентезі» і зможуть підтримати вбрання, що сподобалося, і його автора в інтерактивному sms-голосуванні* (ГУ, 17.06.2006); *Якщо судити за пропозиціями зірок світової моди, які привезли свої колекції прет-а-порте де люкс на «Київський Подіум», то можна зробити висновок, що мода рухається у напрямку лаконічності та простоти* (ВЗ, 27.10.2005); *...затишний, настроєвий одяг прет-а-порте : вечірні сукні «на відмінно», напр.: Особливе враження справив затишний настроєвий одяг прет-а-порте, який так і просився вийти за межі павільйону – на вулиці міста. Вечірні сукні на*

«відмінно» виконували надзавдання – підкреслити в жінці найпривабливіше (ВЗ, 18.10.2005). Проте така лексема характеризує професійне мовлення дизайнерів, кутюр'є, що й стає на заваді її кодифікації в нормативних загальномовних словниках. Ці професіоналізми в загальній мовній практиці цілком успішно замінює низка українських відповідників на зразок: *А що зараз дає можливість вам триматися на плаву і отримувати прибуток – люкс-одяг чи масовий одяг?* (ВЗ, 12.07.07); *Більше того, речі, які, за словами Оксани, цілком могли би бути в другій лінії* (УМ, 25.03.2008); *Кутюр'є не погодився створювати «масові» варіанти подійних колекцій, які б шили на фабриці у Китаї* (ВЗ, 29.05.2009). Лексема *лінія* нині також виявляє активність у творенні інновацій у галузі моди, напр.: *Дуже зворушливо виглядали дитячі моделі з щойно запущеної Караванської лінії дитячого одягу – найменшеньку модель у теплому і стильному костюмчику винесли на руках* (ВЗ, 18.10.2005); *Під цю ж марку створюють також феши-лінію, комп'ютерну гру та серію коміксів* (ВЗ, 20.07.2006).

Одяг на замовлення створюють кутюр'є (франц. *couturier* «кравець» з *couture* «шиття, швацьке ремесло») «модельєр одягу, що відповідає вимогам сучасної моди» [СІСС, с. 398]. Це французьке запозичення, яке нормативні українські словники засвідчили недавно, проте в мовній практиці відоме давно, синонімізується з англіцизмом *дизайнер*, щоправда зі значно ширшим значенням. У СІС лексему *дизайн* зафіксовано зі значенням «Вид діяльності, пов'язаний з проектуванням предметного світу. Фахівці з дизайну (дизайнери) розробляють зразки раціональної побудови предметного середовища, вивчають естетичні властивості промислових виробів тощо» [СІС, с. 209]. Прикметне й таке зауваження укладачів цього словника, що вказує на змістові відношення запозичення у свідомості українських мовців 1970-х років, часу створення словника: «Замість терміна «дизайн» часто вживають: «художнє конструювання», «технічна естетика» [Там само]. Проте сьогодні все більше дизайнерів, які створюють моделі одягу. З'являються вже й гіпоніми на зразок *дизайнер верхнього одягу*, напр.: *Батько Ліки – музикант, а мати – дизайнер верхнього одягу* (УМ, 17.04.2007); *дизайнер по шкірі*, напр.: *Раніше я себе так і презентувала як дизайнер по шкірі* (ВЗ, 17.01.2008). Засвідчуємо похідний іменник *дизайнерка*, напр.: *Показ донецької дизайнерки Наталії Глазкової стояв окремо в ряду дефіле прет-а-порте* (УМ, 25.03.2008). У додатку до ХІ тому СУМУ зафіксовано лише *дизайнер* і *дизайнерський*. У СЖ, крім цих лексем, натрапляємо на лексему *дизайнерство* [СЖ, с. 218].

Як абсолютні синоніми в мові ЗМІ співіснують нині лексеми *кутюрний* : *дизайнерський*. Слів *кутюрний*, як і *кутюр*, *кутюр'є* не фіксують словники радянської доби, на відміну від *дизайнерський*, яке є в СУМі [СУМ, ХІ, с. 678]. Лексему *кутюр'є* вперше в українській лексикографії зафіксувала Т. П. Мартиняк у РУСІС, пор.: (фр. *couturier* «кравець») із дефініцією «закрійник, модельєр, майстер шиття високого класу» (дефініцію подаємо у своєму перекладі з російської) [РУСІС, с. 163].

Лексема *кутюрний* уживається на позначення речей від кутюр'є – модельєра модного, вишуканого, ексклюзивного одягу, а *дизайнерський* – стосується оформлення чогось, дизайну та пов'язаної з ними діяльності дизайнера. Якщо *кутюр'є* – це модельєр, який розробляє авторські моделі одягу та визначає стилеві тенденції на найближчий час, то до вже згаданих синонімів зараховуємо ще й лексему *авторський* (*авторська мода*), напр.: *Ця колекція для шанувальників авторської моди* (ВЗ, 24.04.2008). Засвідчуємо такі сполуки із названими прикметниками: *дизайнерський спецодяг*, *дизайнерське бюро з пошиття одягу*, *дизайнерське рішення* (щодо пошиття), *дизайнерські речі*, *дизайнерські ескізи*, *дизайнерські гачки для одягу*, *дизайнерські бренди*, *дизайнерське пошиття одягу*; *кутюрний дім*, *кутюрні шати*, *кутюрний стиль*, *кутюрна колекція*, *кутюрні бренди*, *кутюрні тканини*. Фіксуємо гіперо-гіпонімічне об'єднання, лексеми якого виявляють різні аспекти того самого поняття: гіперонім *дизайнерський одяг* і співгіпоніми *фаст-феши* : *ексклюзивний* : *дизайнерський одяг* : *доступний дизайнерський одяг* : *дизайнерський дешевий одяг* : *дизайнерський одяг тематики антиСНІД*, напр.: *От тільки незбагненно, де чарівна Прем'єрка бере кошти на ексклюзивний дизайнерський одяг, не кажучи вже про взуття, сумочки, манікюрниць* (УМ, 06.08.2005); *Zara є частиною великої трійки виробників одягу разом з іспанським Mango та шведським H&M, так званого фаст-феши – доступний дизайнерський одяг* (Н, 12–18.01.2008); *Шведи пропонують дизайнерський дешевий одяг* (МЧ, 19.06.2008).

Крім того, на позначення одягу від дизайнерів (кутюр'є) вживають лексичні синоніми *от кутюр* : *кутюрні шати* (речі) : *висока мода* / *авторська мода* : *дизайнерський одяг* (речі) : *люкс-одяг* : *люксовий одяг* : *одяг категорії люкс*, напр.: *Хто має на меті тиражувати свій одяг як люксовий, з усіма лініями, позиціонуванням, показами, бутиками тощо?* (УС, 01.02.2008); *У нас все так складно, тому що немає традиції виготовлення одягу категорії «люкс», – нарікає вона* (ми

розмовляємо у столичному Домі моди Гресь); А що зараз дає можливість вам триматися на плаву і отримувати прибуток – **люкс-одяг** чи масовий одяг? (ВЗ, 12.07.07); **Пройтися подіумом у кутюрних шатах** згодилися знамениті дівчата на виданні... (УС, 18.04.2008); **Бо я поки що не спостерігаю натовпи людей, готових купувати за купу грошей кутюрні речі** (УМ, 30.06.2006).

Словосполучка *от кутюр* (калька з франц. *haute couture* «високий крій, високе шиття») означає моделі одягу, створені кутюр'є відомих будинків моди, творцями зразків високої моди, напр.: *Показ колекцій одягу «от кутюр», що відбувається зараз у Парижі, визначить тенденції розвитку високої моди щонайменше на півроку* (ВЗ, 22.01.2003). Широке синтагматичне відношення демонструє й утворений від основи **кутюр**-прикметник *кутюрний*. Крім того, лексема *от кутюр* досить швидко виходить за межі дизайну одягу. У ЗМІ натрапляємо на *будинок от кутюр, розкіш от кутюр, зброю от кутюр, телефон от кутюр* тощо.

Дизайнери високої моди створюють колекції вбрання, спираючись на здатність предметів одягу передавати певні значення. Наприклад, назва створеної Г. Шанель **чорної сукні** свідчить про те, що простота й доцільність були для дизайнера найвищими цінностями як у житті, так і в моді, напр.: *На мені буде маленька чорна сукня а-ля Коко Шанель, але зроблена з... тонкої гуми* (ВЗ, 27.10.2004); або назва штанів чоловічого крою, запропонована Марлен Дітріх – *штани а-ля Марлен Дітріх: І донині жіночі брючні костюми а-ля Марлен вважаються верхом елегантності й еталоном класики* (ГПУ, 15.06.2010).

Лексему *індошив*, зафіксовану в СУМі, і відповідну українську кальку *індошиття* зі значенням «індивідуальне пошиття одягу», заблоковано іншими лексичними синонімами як позначення поняття радянського способу життя, пов'язане з процесом пошиття одягу на замовлення в ательє того часу.

Лексема-антонім *от кутюр* – *секонд-хенд* : *секонд-генд* – у різних графічних варіантах також активно вживана в мовній практиці, на відміну від синонімів *зношений, зужитий, поношений, приношений одяг, одяг, яким користувалися (який був у вжитку, у користуванні), непотрібний одяг, одяг «майже зі смітника», евфемізму одяг з Європи* (постає також як ергонім – назва магазину).

Наприкінці ХХ ст. процес семіотизації одягу знайшов вираження у вигляді кодексів убрання (*dress codes*) – зведення загальноприйнятих правил в одязі для визначених ситуацій, найчастіше для роботи у великих компаніях або для публічних заходів. Кодекси вбрання отримують назви, у семантиці яких закладені не лише вимоги до одягу, а й уявлення про ситуацію, у якій цей одяг необхідно вдягати. Найбільш поширеними є: *Wt (white tie)* – «біла краватка»; *Bt (black tie)* – «чорна краватка»; *C (cocktail)* – «коктейль». Проте існують уже й складені номінації на позначення заходів із дотриманням дрес-коду: *діловий коктейльний прийом, коктейльна вечірка*.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, висока продуктивність складених найменувань у галузі моди, що виражають різні аспекти й ознаки, зумовлена, по-перше, істотними змінами в житті суспільства, широкими можливостями задоволення різних смаків людей щодо їхньої зовнішності, вбрання, по-друге, виявом універсальної загальномовної тенденції до усунення суперечностей між обмеженою кількістю номінативних засобів та необмеженою кількістю об'єктів номінації.

Розширення знань про об'єкт пізнання, безумовно, спричинює необхідність їхнього відображення в лексиці, що можливе також приєднанням до певних мовних одиниць компонентів-конкретизаторів. Так створюється аналітичне найменування з експліцитно вираженими елементами значення. Конкретизатори зазвичай є усталеними термінами або принаймні зрозумілими всім загальноновживаними словами, тому термінологічне словосполучення постає мотивованим, що дуже важливо для терміна. Експліцитність представлення наукового поняття дає змогу певною мірою простежити взаємозв'язки між його компонентами, які вказують на належність до класифікаційного ряду, організованого переважно за принципом родо-видової ієрархії. Перспективу подальших наукових пошуків убачаємо в дослідженні інших тематичних груп нових складених номінацій в українській мові.

Список використаної літератури

1. Блинова О. И. Термин и его мотивированность / О. И. Блинова // Терминология и культура речи : сб. научн. трудов. – М., 1981. – С. 28–37.
2. К. Гутшмидт Общие тенденции и специфические формы их представления в современных славянских языках / К. Гутшмидт // Jazykovedný časopis. – 1998. – № 49/1–2. – С. 15–26.
3. Даниленко В. П. О терминологическом словообразовании / В. П. Даниленко // Вопросы языкознания. – 1973. – № 4. – С. 62–67.

4. Карпіловська Є. А. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону: чинники стабілізації інновацій / Є. А. Карпіловська // Українська мова. – 2007. – № 4. – С. 3–15.
5. Клименко Н. Ф. Аглютинативність в українському словотворенні / Н. Ф. Клименко // Українське мовознавство. – 1990. – № 17. – С. 96–104.
6. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. – 336 с.
7. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история (Проблема языкового изменения) / Э. Косериу ; [пер. с исп. И. А. Мельчука]. – М. : УРСС, 2001. – 206 с.
8. Нецименко Г. П. Языковая экономия как импульс динамики номинационной системы / Г. П. Нецименко // Słowotwórstwo/Nominacja. [red. nauk. I. Ohnheise]. – Innsbruck : Univ. Innsbruck, Opole : Uniwersytetu Opolskiego, 2003. – С. 288–306.
9. Kořenský J. Metodologické problémy zkoumání proměn současných slovanských jazyků / J. Kořenský // Jazykovedný časopis. – 1998. – № 49/1–2. – S. 27–33.
10. Ohnheiser I. Цель и концепция тома / I. Ohnheiser // Słowotwórstwo/Nominacja / [red. nauk. I. Ohnheiser]. – Innsbruck : Univ. Innsbruck, Opole : Uniwersytetu Opolskiego, 2003. – С. 17–26.

Список скорочень джерел

- РУСІС – Російсько-український словник іншомовних слів / [уклад. Т. П. Мартиняк; за ред. А. П. Ярещенка]. – Х. : Прапор, 1999. – 392 с. (Серія «Від А до Я»).
- СІС – Словник іншомовних слів / [за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Голов. ред. Укр. рад. енциклопедії АН УРСР, 1974. – 775 с.
- СЖ – Російсько-український словник / [за ред. В. В. Жайворонка]. – К. : Абрис, 2003. – 1424 с.
- ССІС – Сучасний словник іншомовних слів / [укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк]. – К. : Довіра, 2006. – 790 с.

Одержано редакцією 05.02.15

Прийнято до публікації 10.02.15

А. А. Таран

Новые сложные номинации в украинском языке

В статье обосновано научно-теоретические основы изучения тенденций развития современного украинского литературного языка. Тенденцию развития лексикона рассматриваем за концепцией немецкого исследователя динамики современных славянских языков К. Гутшмидта как характер направления языковых процессов, происходящих в форме закрепления инноваций или устранения устаревших языковых единиц, конструкций, норм. Установлено, что развитие языковой системы определяется взаимодействием двух тенденций ее функционирования: тенденции детализации номинации, симметрии между формой и содержанием и тенденции экономии языковых средств, синкретизма семантики номинации, асимметрии ее формы и содержания. Определены проявления тенденции детализации семантики номинации, представленной в функционировании составных наименований, которые характеризуются аналитической формой выражения. Проанализированы парадигматические, эпидигматические и синтагматические отношения групп составных наименований для обозначения различных направлений моды. Выяснено, что активизацию понятий моды в когнитивном и языковом сознании обусловлено существенными изменениями в жизни общества, широкими возможностями удовлетворения различных вкусов людей по их внешности, одежде. Учитывая активные разработки в современном украинском языке понятий моды, стиля жизни, дизайна, ухода человека за внешностью и здоровьем, связанных с ними сфер производства и услуг населению, формируется обширная система номинаций, выражающая различные аспекты и признаки этих понятий.

Ключевые слова: языковая динамика, неология, тенденции развития языка, тенденция детализации, эпидигматика, синтагматика, парадигматика, составленные номинации.

А. А. Taran

New nominations in ukrainian language

Theoretical principles of study of progress of modern literary Ukrainian trends are reasonable in the article. A progress of lexicon trend right behind the German researcher of dynamics of the modern Slavic languages of K. Gutshmidt we interpret as character of «direction of language processes or changes, which happen in form of fixing of innovations or removal of out-of-date language units, constructions, norms». It is found out, that development of the language system is determined by cooperation of two tendencies of her functioning: detailing of nomination, symmetry between a manner and matter and tendency of tongue cost, syncretism of semantics of nomination, asymmetry of her manner and matter effectiveness. Tendency in detailing of semantics of nomination, reflected in functioning of the compound names, which characterized by the analytical form of expression is explained. A paradigm, epidigmatic and syntagmatic relations of groups of the compound names, which are used to denote different branches of fashion are analysed.

It is found out, that activation of concepts of fashion in language consciousness of modern Ukrainians is caused by substantial changes in life of society, by wide possibilities of satisfaction of different tastes of people in

relation to their appearance, dress. Taking into account the active development in modern Ukrainian language of concepts of fashion, lifestyle, design, personal appearance and health, spheres of production and services related to them and to the population, the ramified scale of nominations, that express different aspects and features of these concepts is formed.

Key words: language dynamics, neologia, progress of language trends, tendency of working out in detail, epidagmatic, syntagmatic, paradygmatic, made nominations.

УДК 81'373.612:811.111

О. А. Старченко

СЛОВОТВІРНІ ТА СИНТАКСИЧНІ ТЕРМІНОГНІЗДА ЯК ВИЯВ СИСТЕМНОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ Й ВИБОРЧИХ ПРОЦЕДУР АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено аналізу синтаксичних та словотвірних терміногнізд в найменуванні виборчого процесу й виборчих процедур англійської мови, які є основним виявом системності досліджуваної термінології. Словотвірне терміногніздо являє собою сукупність усіх спільнокореневих слів, породжених мотивувальною основою базового терміна. Синтаксичне терміногніздо є складним поєднанням синтаксичних синтагм і синтаксичних парадигм. Синтаксична синтагма – це відкрита структура словосполучень, послідовно пов'язаних між собою відношеннями похідності. Синтаксичну парадигму становить сукупність усіх безпосередніх похідних словосполучень того чи того твірного. Синтаксичні гнізда термінів ґрунтуються на гіперо-гіпонімічних відношеннях, які також відбивають системні відношення між фаховими поняттями. Найпотужніший потенціал у творенні дериватів і розгалужених словотвірних та синтаксичних терміногнізд у термінології виборчого процесу й виборчих процедур англійської мови мають базові терміни to elect та a / the vote.

Ключові слова: термін, термінологія, системність, словотвірне терміногніздо, синтаксичне терміногніздо, синтаксична синтагма, синтаксична парадигма.

Постановка проблеми. Потреба аналізу синтаксичних і словотвірних терміногнізд у номінаціях виборчого процесу й виборчих процедур зумовлена як загальною спрямованістю сучасних термінологічних досліджень в українському мовознавстві щодо вивчення особливостей термінології окремих мов, так і недостатнім обґрунтуванням термінології виборчого процесу й виборчих процедур (ТЛВП) в англійській мові (АМ) зокрема. Окремі референції до аналізованої нами лексики мали місце в працях Ю. Зацного [3], Т. Крюкової [8], Ю. Шувалової [14] та інших учених у процесі дослідження політичного номінативного простору вказаної мови взагалі, та у вивченні особливостей її політичної фразеології зокрема, однак номінативний простір, що вербалізує логіко-поняттєвий апарат виборчого права, тобто ТЛВП, ще не перебував у центрі уваги науковців як самостійний об'єкт лінгвістичного аналізу. Наше дослідження є першою спробою системного та всебічного аналізу ТЛВП англійської мови.

Мета нашої розвідки полягає у вивченні системності ТЛВП АМ, свідченням якої є утворення значної кількості словотвірних та термінологічних терміногнізд.

Під термінологією виборчого процесу й виборчих процедур розуміємо сукупність гетерогенних за генетичними, структурними й комунікативно-прагматичними особливостями термінологічних одиниць (ТО), які співвідносяться з реаліями й поняттями виборчого процесу, обов'язковим компонентом чи то інтенціоналу, чи то сильного імплікаціоналу термінологічного значення яких є семи: 'вибори або те, що має відношення до виборів', 'голосування або те, що має відношення до голосування', які певною мірою відповідають загальновизнаним вимогам до терміна й термінології.

Аналіз досліджень і публікацій з термінології унаочнює той факт, що, вивчаючи особливості семантичної природи терміна й термінології, науковці наголошують серед іншого на їхній системності. Думка про те, що термін слід розглядати не як окремий знак, а як конститuent певної системи, була вперше обґрунтована й удокладнена в працях Д. Лотте, який зауважив, що «кожен термін має цілком визначене місце в певній термінологічній системі, яке залежить від місця відповідного поняття в цій системі понять» [10, с. 14].